

Կարգաւ
 Մանաւ
 Կարմաւ
 Եղիւ զէ
 Թաւմ
 7—3

(84-4)

մայրաքաղաքի, գիտելի գիտելի
զայս ամենայն, որպէս և զանցս
որ անցին ի ժամանակի անդրանոս
բռնական Տ. Տ. Գեորգիայ Դ-ի եր-
կանայիցաւոյն կաթողիկոսի ա-
մենայն Հայոց:

Արդ՝ կարգադրութիւնն զոր
հաղորդէր մեզ Սինոդն զեղանակ-
կէ ընտրութեան Հայրապետին
ամենայն Հայոց, եթէ օրինաւոր
և գործադրելի իսկ համարելի ի
Ռուսաստանեայց Հայոց, սակայն
ոչ ըստ ի դէպ դալ վարչական
գործիքեան թիւրքիւնակ Հայոցս
զոր ընկալեալ լինիմք ի դարաւոր
ժամանակաց հետեւ:

Անչ ի վերայ հիմանցս այսոցիկ
եղև վերջնական վիճիւ Արգային
երեսօրեանական քննչանութիւն
զորով, զոր ի վեր անդր ինչ-
ցաւ, և որպէս ցրցցաւ, կար-
ծեմք թէ ոչ նոր ինչ է վիճիւն,
ոչ նոցաքաւ կանոն, և ոչ շոր-
թումն իրաւանք թեմական ա-
ռայնորդութեանց հոգևորական-
նաց և ժողովրդականաց, այլ
շարունակութիւն օրինաց և կա-
նոնաց որովք վարելի է միշտ
Պատրիարքական Սինոդին, զոր-
ով Աւագ ժողովոյն իւրով ի մաս-
նակցութիւն ընտրութեան անդ-
կաթողիկոսի ամենայն Հայոց,
յանուն և ի դիմաց հասօրէն Ա-
ռայնորդութեանց թիւրքիւնակ
Հայոց:

Աւարտ տամք ուրեմն պատաս-
խանաբար մերում այսմիկ, որ
գրեցաւ խորհրդակցութեամբ կա-
թողիկոսական Յաննաթողոյն ի
ըստ վճռոյ Արգ. Երեսօ. Ընդհ.
ժողովոյն, ծանուցանելով Չերու-
մըզ Ամենապատուութեան և
Պատուական Սինոդիդ, թէ՛ ըստ
գրելոյ մեր առ Բարձր Սրբազ-
նութիւն Չեր. Ի 1 ամենան լուս-
վար այս ամի, և զայս նուագ
Արգ. Երեսօ. Ընդհ. ժողովն մաս-
նակցացի ընտրութեան կաթողի-
կոսին ամենայն Հայոց ըստ հա-
ւանք եղանակի 1866 ամի, իւ. տր-
ւէն իսկ ըստ այնմ ձեւնամակ
եղեալ է մեր ընտրական գործո-
յութեանց, և չկարծեմ փոփո-
խել զորամարդութիւնն ընտրա-
կան օրինաց մերոց, զի չէ մեզ
մարթ օտար ինն եղանակաւ գալ
ի մասնակցութիւն ընտրութեան
կաթողիկոսին ամենայն Հայոց:

Անկեղբայ իսկ Եմբ, Մարմնան
Տէր, զի յուսացելոցս յայցանէ
քաջ իսկ խելացեալ ինքեյ Չերու-
մըզ Ամենապատուութիւն, որպէս և
Սինոդն պատուական թէ՛ ոչ այլ
ինչ ունիմք մեզ թէ՛ ինչ նպատակի
բայց եթէ չգտնուի համարէն Ար-
գի. 1, որպէս և զվիճիւն չի-
նութիւն և զպայտութիւնն ուղ-
ղափառ և սուրբ Երկրեցւոյն Հա-
յաստանեայց, Եւ ի սոյն Զիւնան
ոչ այլով իւր օրինակաւ կարծեմ
մեզ հասանել քայլ եթէ պիտի
ունենով զկանոն և զաւանդու-
թիւնս որոց պատկառ կացն հարձ
մեր և որոց պարտ է մեզ հե-
ռատեալ ողւալ մնալ հաւատարմի:

Մենա Յղաբարտեւր ողորմեալ
ի Բերստոս Յիսուս և յոյն մեր
ամենեցուն՝ աղօթակից եղբայր,
նախաքա՛ն Արգ. Երեսօ. Ընդհ.
ժողովոյ Հայոց Տաճկաստանեայց
ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

Առեւնադպիր Առեւնապետ
Գ. Գաբրէլ Բրեթտայեան Ղազարեան
ՄԱՍԻ ՏԵՄԱՆ 1884

Ի 11 ամենայն փետրուարի
և ազգային թուականի ՌՅԼԳ
ի Պատմ. Հայոց և Պատմ.

ՄԵՆ ՀՐԴԵՅ

ՄԵՆ ԹԱՐԵԱՆ ՎԱՆՈՒՅ
1883 ՏԱՐԻՈՅԸ ԳՈՒԼԻՍԻ 14ԻՆ
(Տէր-ձեռն-ձեռն-ձեռն)

Ե

Ինչ տխուր լուսնաւ կերակուն
հարիւր եօթնամասուն տարիէ ի
վեր Միլիթարայ տունն այնպիսի
տէրունակեան օր չէր տեսած Դա-
ղարեալ էին սաղմոսեղութիւնը,
զաղարեալ էին եկեղեցւոյ արա-

նորութիւնը և ամենայն կրօնա-
կան շնորհութիւն, և անոր փո-
խանակ տխուր լուսնիւն մը կը
տիրէր միանձնաց վայս. սակայն
աստուածային կամաց հաժախա-
մութիւնն կը զօրացնէր զամեն:

Չախորդ լուրն ոչ միայն ողորմ-
բարեւոր տարածուած էր, այլ և
արտաքին: Բարդաքայի լրագիրը
խօսելով Ս. Ղազարու հարուածին
վրայ՝ կախառային ու կը վկայէին
թէ քաղաքացւոց տոնամբում
թեան ուրախութիւնն ի սուգ-
դարձած էր այն տխուր ձախոր-
դութեան առջին: Բարդաքին իշ-
խանաւորը և ինքնամեծը ետեւ
ետեւ կը փութային իրենց ցա-
ւակցութիւնը մատուցանելու, ու-
մանք գրով, այլը բազմազոյնը
անձամբ մենաստանիս դուռը դա-
նով, Բարդաքայեան քաղքէն հե-
ռու գտնուելով իւր փոխանորդն
եկաւ մեզի ցաւակցելու, և անոր
հետ քաղքին սինգիկոնն ի ցոյց
իւր մտերիմ բարեկամութեան:

Ասոց ընթացակից եղան զինու-
րակեանց մեծը, յորս ինչու
ենք Գոյնց և Ռիւնէլ զօրա-
պետները: Բարդքին ծերանաւոր
պատրիարքն իսկ վսեմ Դ. Ա-
կոսիին՝ իւր անթիւ գրադանքը
թողով ուղեց անձամբ գալ մեզ
վճատելոցս էլ քաղաքի մէջ
որոյ օրինակին հետեւեցան և այլ
բազում եկեղեցական իշխանա-
ւորք, և հուսկ ուրեմն իննամա-
կաւ անուամբ իւր մարդկան
թեան բարեբար քանակ Արքայն,
ի հիւպարդութիւն ինչու ենք նախ
մեր Օսմանեան հիւպատոս, Գաղ-
ղոյի և Աւստրիոյ հիւպատոս, և
Ամերիկոյ Միացեալ Նահանգաց
հիւպատոս, որ անձամբ աւերա-
կաց վրայէն քալելով ուղեց հա-
ւատելով զիպա՛մ աւերումը: Իսկ
յիշխանաւոր արքայադարձ օտա-
րաց ի քաղաքս ընակելոց՝ ինչու
ենք Տոն կարօս Սպանիոյ
ի մագաղահանջից գալուստը, որ
ի մանկութենէն տեսի թէր ու Դ-
տերմութիւնն ցուցած է Ռիւսիս:

Այլ և քաղաքացւոց աղուա-
կանք իսկ իրենց քաղաքի մէջ
իւր իշխանութիւնը չղացան մեզմէ:
Եւ իսկ ինչու ենք օտարացի
քաղաքացեալք, գլխաւորապէս
անգղիացի, ամերիկացի և աւստ-
րիացի: Ինչպէս նաև Ռուսիան
կոսիին, իտալական դեսպանին
ի վիճենա, ողորմ ընտանիքն
քաղաքս գտնուելով անձամբ ե-
կին մեզ յայց: Այս ամենուն ձայ-
նակից եղան լրագրոց թղթա-
կիցը, որք կը ներկայանային մե-
նաստանիս դուռը: Ինչու լուր
ներումն և ընթերցանութիւնն ան-
ձամբ հաւատարմութիւնն ի-
տալական լրագրաց մէջ յարգու-
թեամբ կը հրատարակէին, Եւ
ստոյն արձագանքն իւր տարած-
ուէր յԱւստրիա, ի Գաղղիա,
յԱմերիկա և յԱմերիկա: Եւ այս-
պէս մեր բազմաթիւ բարեկամաց
ծանօթութեանը կը հասնէր ե-
ղանք, յորոց և ցաւակցութեան
թուղթք և հեռագիրք սկսան
յաճախելով վանացս դուռը:

Հուսկ ուրեմն ինչու ենք յար-
գանք ու երախտագիտութեամբ
նաև իտալիոյ օգոստոսական թա-
ղուական թափին տեղիք տա-
նով ուղեց մեր թշուառութեան
միտքն արտաքին իւր գա-
տարեկան սովորութեան իւր գա-
լուստն ազգելով կանխաւ մեր
վանաց դուռը, օգոստոսի 10ին
առաւօտեան Պատարագի խորհր-
դոյն ներկայանալէն յետոյ, երա-
բազմեցաւ ի Գրատան, և գրեալ
թէ ժամ մի ողորմ մտերմարար
խօսակցելով տուննին առանձին
ամենուն հետ, ուղեց տեսնել
նաև անպարտաւոր արդիւնքը,
նախախտելով զամենը արիւնքիւ
ու գործելու, Եւ ապա մինչ մեկ-

նելոյ կըլլար, յառաւել միտքա-
նութիւն մեզ՝ հեռակալ իմաստը
կը գրէր լուսն իւր ձեռամբ, ու
մշտնջենաւոր իշխանակ կը թա-
լուր իւր մարդաբարութեան մեղ
և մեր ապագայից, Գրուածքն
այսպէս կը հնչէ:

Աստուած՝ որ միշտ պաշտօնաւ
է մտաց յաւատարմութեան հետ լծորդ
եղբայրութեան ողորմ, պաշտ-
արանց հնչալիքն ձայնս այս յետին
ցաւակց արկածին մէջ: Երախտա-
պարտ են Աստուծոյ այն ամենքը
որ ճշմարիտ բարեկամ են այս բա-
րեպաշտական ընկերութեան, յորս
առաջին կը ստորագրէ ինքեզք

ՄԱՐԳԱՐԻՍԱ

(Տէր-ձեռն)

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԵՄԱՆՈՒՑՈՒՄ

Արգ. Տոնաւ. Երեսօրդ
Ինչպէս արեւոյ ծանուցումն է,
կեղեցական և թաղային միաց-
եալ տոյց կանոնադրին հակառակ
Արգ. վարդապետ Երեսօրդի և Գոր-
ծարարն Երեք տարիներէ ի վեր
Մայրաքաղաքիս թաղ. խորհրդոց
կողմէ անգործաւորութեան թողու-
թուն պատճառաւ կեղծ Մատուց
մեծապէս փաստուած և հետեւա-
բար Բար. ժողովոյ որոշմամբ բա-
խուած է ըստ նախորդ դրու-
թեան հաւաքուիլ նաև 1883—84
տարւոյ ապր. տուրքն, ինչպէս կը
գանձուէին արդէն յետեւալ տա-
րիներու տուրքերն:

Արգ. Արգ. վարդապետ Տոն-
աւ. խորհրդին ներկայ Պաշտո-
նական Եմանուցմամբ կը խնդրէ
Պատարագի ազգայիններէն, որ
ի ներկայանալ հաւաքուիլ, բա-
րեհաճին հաստատել իրենց ազ-
գային տուրքն, ընդունելով փո-
խարէն Տոնաւ. խորհրդոյ կողմէ
վարդապետ օրինական ընկալա-
գիրքն, և որպէս մասնակցելով
ազգ. ծախուց, իրենց աջակցու-
թիւնն մատուցանել կեղծ վար-
դապետ, որ անթիւնութեան թէ՛
խորաքանիւր ազգային անհատ
յո՛ւստանալով պիտի պատասխանէ
այն հրաւերին, և զիտի փութալ
Պատուական իւր ապ. տուրքն,
իւր Պատանադրական պարտաւո-
րութեանց համաձայն:

28 մարտ 84 (Կէ՛)

3—2

ԽԵՒԼԻ
ՀԱՆԴԻՍ ԱՐՄԵՆԱԿ
ԽՈՐԱԳԻՐ—ՏՅՈՐԷՆ
Գ. Յ. Պարեան

Առաջին Տարի
1884 Փետրուար
Խորհրդականութիւն

Աստուածաբանական
— Խորհրդականութիւնը վարդապետ
ընդ. — Պաշտոնական խորհրդանշան-
ութեան մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Թիւրքի Քէօ խորհրդի թա-
րաքննութեան կէնէն իսկ:

Մէմբրը Տաճկան տուրքային
Միւլթերէք իւլ մէնփաա Քէօ
խորհրդի թաղաքնութեան վարդա-
պետ իսկն տուր:

Երաբար թիւրքի սահման-
քին իշար ու պէյան օրուներ
նի, նիւսնը է քրեմինին 14 վէ
րուսինին 20ի թաղայինն ետե-
րինտէ պաշտօնական պիւթիւն
եղարագ թիւրքի Քէօ խորհրդի
Սիրքէն իսկնութեան տուր:
Գիթպարնա հէման նալիլ լաղըմ
կէնէնք տուր:

Քէօ խորհրդի երաբար թիւ-
թիւն սահմանքն իսկնութեան
կէնէնքն մը արդուս իւլ մար-
իւլքը թիւրքի Քէօ խորհրդի կէնէնք
է քրեմինին 14 վէրուսինին 20ի
թաղայինն ետեւերինտէ պաշտոնա-
կան պիւթիւնն եղարագ թիւրքի Քէօ
խորհրդի Սիրքէն իսկնութեան տուր:

Պաշտոնական խորհրդի
Խորհրդականութիւնը վարդապետ
ընդ. — Պաշտոնական խորհրդանշան-
ութեան մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Պաշտոնական խորհրդի
Խորհրդականութիւնը վարդապետ
ընդ. — Պաշտոնական խորհրդանշան-
ութեան մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Տէր-ձեռն Արգի Օսմանեան Տոնաւ. Երեսօրդ
Տաճկան տուրքային Միւլթերէք իւլ մէնփաա
Քէօ խորհրդի:

ԹԻՒԹԻՒՆՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՄԱՆՈՒՑՈՒՄ

Թիւրքի պաշտօնական կէնէնք
Երեսօրդի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Երեսօրդի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իկեր պաշտօնական կէնէնքն
Երեսօրդի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Մէմբրար Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

30 մարտ 1300

վէ 11 նիսանը ֆընէի 1884

ԲԵՏԻ ԻՏԱՐԷՍԻ

Մէմբրար Տաճկան տուրքային Միւլթերէք
Քէօ խորհրդի:

ԹԻՒԹԻՒՆՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՄԱՆՈՒՑՈՒՄ

Երեսօրդի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառարանի:

Իսկու մեմբրար թէմաքան օլմազ իւրք,
տա մեմբրար պաշտօնական կէնէնքն
թիւրքի Քէօ խորհրդի Քէօ խորհրդի
պաշտօնական կէնէնքն իսկնութեան
մեծութեամբ — Սիրոյ միջնորդ-
ութեամբ — Արդիւր աստուածներու,
1) աստուածներու, 1) աստուած-
ներու և 1) աստուածներու ի-
րարանցումն — Իրարանցումն ընկե-
րութեան մը պէտք — Սյուրկեր
պոթիւնն բառ

